

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Skötselplan
2017-04-04

Diariennr: 512-4290-2017

Sida
1(16)

Naturavdelningen

Skötselplan för naturreservatet Vågsäter bokskog i Munkedals kommun samt bevarandeplan för Vågsäter bokskog SE0520118

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Sammanfattning	4
1.1 Syfte.....	4
1.2 Natura 2000	4
2. Beskrivning av området	5
2.1 Uppgifter	5
2.2 Allmän beskrivning av området	5
2.3 Markanvändning – då och nu	5
2.4 Bevarandevärden.....	6
2.4.1 Biologiska bevarandevärden	6
2.4.2 Geovetenskapliga bevarandevärden.....	6
2.4.3 Kulturhistoriska bevarandevärden	6
2.4.4 Friluftslivsvärden	6
3. Skötsel och bevarandemål.....	7
3.3 Skötsel och åtgärder	7
3.4 Konsekvenser av klimatförändringar	8
3.6 Vad kan påverka området negativt.....	8
3.9 Forn- och kulturmiljövård	8
4. Friluftsliv.....	9
5. Gränsmarkering.....	9
6. Uppföljning	9
6.1 Dokumentation av skötselåtgärder	9
6.2 Bevarandemål och gynnsamt tillstånd	9
6.3 Revidering av skötselplanen	10
7. Planerad förvaltning	10
8. Referenser	10
Tabell Arter	12
Tabell Naturtyper	13
Tabell Natura2000 habitattyper.....	13

BILAGOR

Bilaga 1: Tabell arter
 Tabell Naturtyper
 Tabell Natura 2000-typer

Bilaga 2 - 4: Kartor enligt nedan

- Skötselområdeskarta
- Naturtypskarta (befintliga naturtyper)
- Skyddsvärda träd

Skötselplanen är uppdelad i två delar, A och B. Den första delen är en beskrivande del. Där anges bland annat naturreservatets syften och vilka natur- och bevarandevärden som finns i naturreservatet. Den andra delen av skötselplanen beskriver naturreservatets bevarandemål och hur naturreservatet ska skötas.

DEL A – Vågsäter bokskog

Skötselplanen beskriver vad som ska göras i naturreservatet, när och hur ofta det ska göras. Den fastställer också vad som är viktigast att göra om reservatsförvaltaren, d v s den som är ansvarig för naturreservatets skötsel, behöver prioritera. Förutom reservatsförvaltaren vänder sig skötselplanen till markägaren och andra intressenter.

1. Sammanfattning

1.1 Syfte

Ur beslutet från 1985 vid naturreservatets bildande:

Syftet är att:

- *bevara ett bokskogsbestånd av naturskogskaraktär med särskild inriktning på skyddsvärd kryptogamflora.*

Syftet ska tryggas genom att:

- *den aktuella skogsbiotopen lämnas till fortsatt fri utveckling.*
- *vid behov vissa floravårdande åtgärder utföres.*

Naturreservatets syften styr vilka föreskrifter (regler) som gäller i naturreservatet och ifall skötsel behövs för att syftena med naturreservatet ska kunna uppfyllas.

1.2 Natura 2000

Det överordnande bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att behålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter omfattas av EUs fågeldirektiv eller Art- och habitatdirektiv. För det här Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden

Den prioriterade naturtypen är Näringsfattig bokskog (9110).

Motivering

Området har stora bevarandevärden som i första hand är knutna till kryptogamfloran på bok, bl.a. lunglav (NT), örtlav (EN) och aspfjädermossa (VU). Här finns också den rödlistade skogsvingeln (VU). Bokskogen är en av de nordligaste naturligt etablerade med flera naturskogskaraktärer. Naturtypens naturvärden utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik genom naturliga störningar som t.ex. stormfällningar och insektsangrepp. Naturtypen är känslig för bruten kontinuitet i trädsnittet.

Prioriterade åtgärder

Området lämnas i första hand till fri utveckling, men artbevarande åtgärder kan behövas. Bortröjning av invandrande gran och andra eventuella främmande trädslag är den främsta åtgärden för att gynna bokbeståndet.

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura-2000 område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området.

2. Beskrivning av området

2.1 Uppgifter

Namn:	Vågsäter bokskog
Beslutsdatum:	1985-06-27
Areal:	2,92 ha
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Munkedal
Förvaltare:	Västkuststiftelsen
NVR id:	2000739
Natura 2000-beteckning:	Vågsäter bokskog SE052118
Natura 2000- områdets skyddstatus:	SAC

Ägandeförhållanden:	Privat
Ingående Natura 2000-naturtyper:	9110 Bokskog

Ingående arter enligt art- och habitatdirektivet samt enligt fågeldirektivet:	Se bilaga 1, tabell 1
---	-----------------------

2.2 Allmän beskrivning av området

Vågsäter bokskog ligger ca en km söder om gården Vågsäter, öster om Munkedal. Bokskogen utgör en liten ö i ett annars grandominerat område. Naturreservatet avgränsas i öster av en skogsväg. Området ligger i en ostsluttning omkring 115 meter över havet och landskapet omkring är kuperat. Strax sydost om bokskogen ligger sjön Nedre Trästickeln.

Boken dominerar men här finns också enstaka björk, ek och lind samt en del gran. Många av träden är grova och en del mycket grova. Andelen död ved är hög. I fältskiktet finns bl.a. blåsippa, vispstarr, gökärt, kruståtel och blåbärsris. Det tjocka förnatäcket av boklöv gör att stora delar är utan fältskikt.

Natura 2000-området Vågsäter bokskog sammanfaller helt med naturreservatet. Den tidigare bevarande planen för Natura 2000 (som fastställdes 2005) ersätts av denna kombinerade bevarandeplan och skötselplan.

2.3 Markanvändning – då och nu

Bokskogen omnämndes redan 1859 i "Flora öfver Vermland o Dal" av L. M. Larsson och uppmärksammades för sin rika lav och mossflora. Skogen har, enligt markägarna, behandlats som om den vore skyddad och inget skogsbruk har skett under 1900-talet.

2.4 Bevarandevärden

2.4.1 Biologiska bevarandevärden

Naturtypen näringsfattig bokskog ska ha en lång kontinuitet av bok och ha naturskogsartade strukturer, t.ex. vara flerskiktad med träd i olika åldrar, ha många gamla och grova träd och död ved i olika nedbrytningsstadier. Boken är det dominerande trädslaget. Skogar med lång kontinuitet kan ha en väl utvecklad och artrik epifytflora av främst lavar. Längs västkusten kan det även finnas för naturvärden värdefulla suboceaniska lavsamhällen. Naturtypen karakteriseras av ett glest fältskikt med till exempel blåbärsris och kruståtel eller ett tjockt förnalager av löv.

2.4.2 Geovetenskapliga bevarandevärden

Det finns inga noterade geovetenskapliga bevarandevärden. Jordlagret består mestadels av silt och lera.

2.4.3 Kulturhistoriska bevarandevärden

Det finns inga kända fornlämningar inom området.

2.4.4 Friluftslivsvärden

Friluftsliv är inte angett som syfte för naturreservatet men skogens unika karaktär som nordligast spontana bokskog och dess naturskogslika miljö gör det intressant för allmänheten. Två skyltar finns vid reservatsgränsen i öster vid vägen. Det finns ingen anlagd parkeringsplats och vägen som går förbi reservatsgränsen är försedd med bom.

2.5 Övrig bebyggelse och anläggningar

Det finns inga byggnader eller anläggningar.

Bild 1. Lunglav och fnöskticka på stående död bokstam.

DEL B – SKÖTSEL AV Vågsäter bokskog

3. Skötsel och bevarandemål

3.1 Beskrivning

Bokbeståndet i Vågsäter bokskog är med största sannolikhet spontant och som sådant landets nordligast belägna. Området har en lång skoglig kontinuitet. Beståndet har en heterogen åldersfördelning och många döda träd, både stående och liggande. Föryngringen av bok är god i luckorna som bildas när äldre träd fallit. Ett tiotal träd är över en meter i diameter enligt inventeringen av skyddsvärda träd.

Här finns också ett flertal sällsynta eller mindre allmänna mossor och lavar knutna till bokstammarna. Lunglav *Lobaria pulmonaria*, örtlav *Lobaria virens*, grynlav *Peltigera collina*, koralltaggsvamp *Hericium coralloides* och aspfjädermossa *Neckera pennata* är några av de rödlistade arter som noterats. I ett fuktigare stråk utmed diket växer det sällsynta gräset skogsvingel *Drymochloa sylvatica*.

I slutet på 1800-talet noterades bland annat långskägg *Usnea longissima* och grynlav *Pennaria conopsea* av J. Hulting. Men de återfanns inte av Thomas Appelqvist och Tomas Hallingbäck som inventerade skogens kryptogamflora 1984 på Länsstyrelsens uppdrag inför reservatsbildningen. Ett unikt fynd av *Sticta limbata* gjordes 1985 av Mats Lindqvist då arten ansågs försvunnen i Sverige, men har sen inte återfunnits.

3.2 Bevarandemål

Bevarandemålen preciserar syftet för respektive skötselområde och ger en beskrivning av hur det ska se ut när gynnsamt tillstånd råder. De ger också förutsättningarna för den uppföljning som planeras.

Bevarandemål: Arealen näringsfattig bokskog (9110) ska vara 2,9 ha. Skogen ska formas av naturliga störningar och intern dynamik. Bokskogen är olikåldrig och skiktad med ett rikligt inslag av gamla träd. Det finns också gott om stående och liggande död ved i olika stadier av nedbrytning och en del mycket grova stammar. Föryngringen av bok är god. Gamla värdefulla lövträd hotas inte av inväxande träd. Typiska arter av mossor och lavar förekommer i området. Hydrologin och näringsstatusen ska vara naturlig och ostörd.

3.3 Skötsel och åtgärder

Bokskogen ska i huvudsak lämnas till fri utveckling. Den omges av granskog och uttag av inträngande gran kan därför behövas. Vid eventuell utebliven föryngring av bok kan veteranisering av enskilda träd behövas för att utveckla luckor och underlätta föryngringen. Nedfallna träd och grenar som blockerar framkomligheten på körvägen intill får kapas och läggas åt sidan men i övrigt ska döda träd lämnas orörda. Området är relativt litet och det vore önskvärt om lövandelen i angränsande skog ökade.

Underhållsåtgärder: Vid behov bortröjning av gran. Eventuella åtgärder för att underlätta föryngring av bok.

3.4 Konsekvenser av klimatförändringar

Klimatförändringar kan ge ökad mängd svamp- och insektsknutna trädskjador. Risken för stormfällning kan öka. Ökningen av främmande och konkurrerande arter kan bli ytterligare ett hot mot arter som redan är sällsynta, vilket kan orsaka ett ökat skötselbehov i framtiden.

3.6 Vad kan påverka området negativt

Skogsbruk i direkt anslutning till området kan orsaka stora kanteffekter och förändring i luftfuktigheten i så små objekt som detta. Invandrande gran kan påverka bokbeståndet negativt. Utebliven föryngring av bok kan på sikt ge åldersglapp i beståndet. Luftföroreningar och ökat kvävednedfall kan förändra artsammansättningen bland epifyter och i fältskikt. Eventuellt kan även sur nederbörd påverka förutsättningarna för många arter. Skogen är liten till ytan och det är relativt stora avstånd till andra bokskogar varför fragmentering kan vara ett problem. Skogsvårdsåtgärder är reglerade i föreskrifterna, men skulle kunna utgöra ett hot.

Eftersom området är litet kan det vara svårt att upprätthålla habitatet i gynnsamt tillstånd.

3.9 Forn- och kulturmiljövård

Det finns inga noterade fornlämningar i området.

Bild 2. Lucka med föryngring av bok.

4. Friluftsliv

Karta med informationsskylt finns i bilaga 2.

Bevarandemål:

Två väl underhållna informationsskyltar med naturreservatet ska finnas.

Engångsåtgärder:

Uppdaterade informationstavlor ska sättas upp på de platser som är markerade på karta i bilaga 2. Tavlorna ska utföras enligt svensk standard och naturvårdsverkets anvisningar Att skylta skyddad natur. De ska bland annat innehålla karta över reservatet samt beskriva dess syfte, bevarandevärden och gällande föreskrifter för allmänheten. En engelsk text eller en engelsk sammanfattning ska finnas.

Underhållsåtgärder:

Informationsanläggningar ska tillses regelbundet och underhållas vid behov av förvaltaren.

5. Gränsmarkering

Reservatets gräns ska märkas ut i fält. Gränsmarkeringar ska utföras enligt Naturvårdsverkets anvisningar ”Att skylta skyddad natur”.

6. Uppföljning

6.1 Dokumentation av skötselåtgärder

Skötselåtgärder som utförs i reservatet bör dokumenteras av den som utför åtgärden och läggas in i SkötselDOS eller likvärdigt system. Av dokumentationen bör framgå:

- åtgärd
- plats (skötselområde)
- kostnad
- tidpunkt
- utförare

Åtgärder av restaureringskaraktär bör dokumenteras med foto före och efter åtgärd.

6.2 Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. I en särskild uppföljningsplan kommer målindikatorer att anges. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i skötselplanen uppfylls och att skötseln fungerar. Uppföljningen kommer vara en viktig hjälp för förvaltarens planering av skötselarbetet.

6.3 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras när uppföljningen indikerar att det behövs.

7. Planerad förvaltning

Förvaltningen av naturreservatet Vågsäter bokskog bekostas av staten.

Tabell 2. Sammanfattning och prioritering av skötselplanens åtgärder. Prioritering inom intervall 1-3 där 1 är högsta prioritet att genomföra.

Åtgärd	När/intervall	Prioritet
Gränsmarkering	2017	1
Uppsättning av uppdaterad informationsskylt	2017-2018	2
Bortröjning av gran	Vid behov/vart 10 år	1
Uppföljning av skötselåtgärd	Efter åtgärd	

8. Referenser

Referenser specifikt för detta naturreservat

Larsson, A. & Finsberg, M. *Pro Natura*. 1997. Ädellövsskogar i Munkedals kommun. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, miljöavdelningen.

Appelqvist T. m.fl. 2000. Ädellövskog i Göteborgs o Bohus län. Länsstyrelsen Västra Götaland & Pro Natura. Rapport 2000:1

Appelqvist T. & Hallingbäck T. 1984. Något om bokskogen söder om Vågsäter (Valbo-Ryr, Munkedals k:n). Stencil, Länsstyrelsen Västra Götalands län

Lindqvist, M. 1986: Ny svensk lokal för ocaenaiska laven *Sticta limbata*. Windahlia 15:45-47. Göteborg

Allmänna referenser

EUs art- och habitatdirektiv (direktiv 92/43/EEG) annex 2 och 4.

EUs fågeldirektiv (direktiv 79/409/EEG) annex 1.

Finsberg, C. 2013. Skyddad natur i ett förändrat klimat. Grön infrastruktur i strandängar och ädellövmiljöer samt klimatanpassad skötsel av skyddad natur. Rapport 2013:74. Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

Artdatabanken 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Löfgren, R. & Andersson, L. (red.). 2000. Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker. Rapport 5081, Naturvårdsverket, Stockholm.

Naturvårdsverket, 2003. Att skylta skyddad natur. Naturvårdsverket, Stockholm.

Nitare, J. (red.), 2010. Signalarter - indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.

Påhlsson, L. (red.). 1998. Vegetationstyper i Norden. TemaNord 1998:510, Nordiska Ministerrådet, Köpenhamn.

Bilaga 1

Tabell Arter

Tabell 1. Förekomst av

- signalarter (S), arter som används för att lokalisera och urskilja skogar med höga naturvärden (Skogsstyrelsen, Nitare 2010)
- rödlistade arter uppdelade enligt Artdatabankens kategorier: Nationellt utdöd (RE); Akut hotad (CR); Starkt hotad (EN); Sårbar (VU); Nära hotad (NT); Kunskapsbrist (DD), (ArtDatabanken 2015)
- arter (ÅGP) som omfattas av Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för hotade arter
- arter (EU) som är listade i EUs fågeldirektiv (direktiv 79/409/EEG) annex 1 och art- och **habitatdirektiv** (direktiv 92/43/EEG) annex 2 och 4.
- Källa/uppgiftslämnare. AP-Artportalen; GF-Gunnar Flygh, Länsstyrelsen Västra Götaland; LK-Lisa Karnfält, Länsstyrelsen Västra Götaland

Art	Kategori	Inventeringsdatum	Källa/ Uppgiftslämnare
Mossor Aspfjädermossa	VU	2005	Gunnar Flyg
Lavar Lunglav Örtlav Grynig filtlav Brunskaftad blekspik Liten blekspik	NT EN NT VU VU	2016 2016 2005 1997 2005	Lisa Karnfält AP Gunnar Flyg Skogsstyrelsen Lövskogsinv Gunnar Flyg
Kärlväxter Skogssvingel	VU	2016	AP
Svampar Koralltaggsvamp	NT	2016	Lisa Karnfält
Spillkråka Mindre hackspett	NT, B, S NT	2016 2016	AP AP

Tabell Naturtyper

Tabell 2: Markslag och naturtyper som ska rapporteras till Naturvårdsverket. Må-
larealerna är de som förväntas efter eventuella restaurerings- och skötselåtgär-
der.

¹ Kartering av skyddade områden (KNAS), (Naturvårdsverket 2003)

² Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker (Löfgren & Andersson 2000)

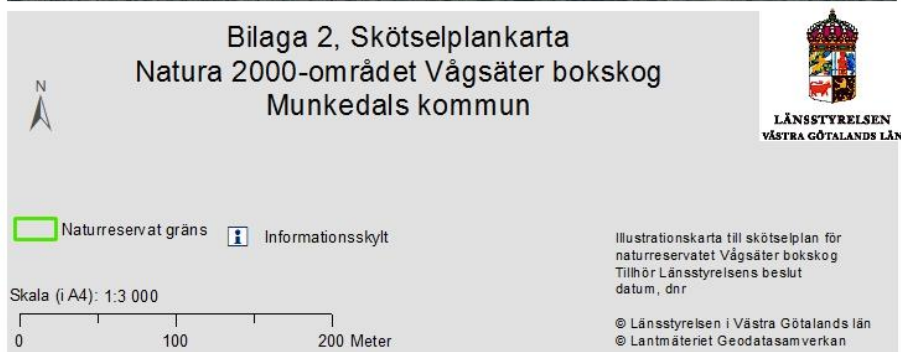
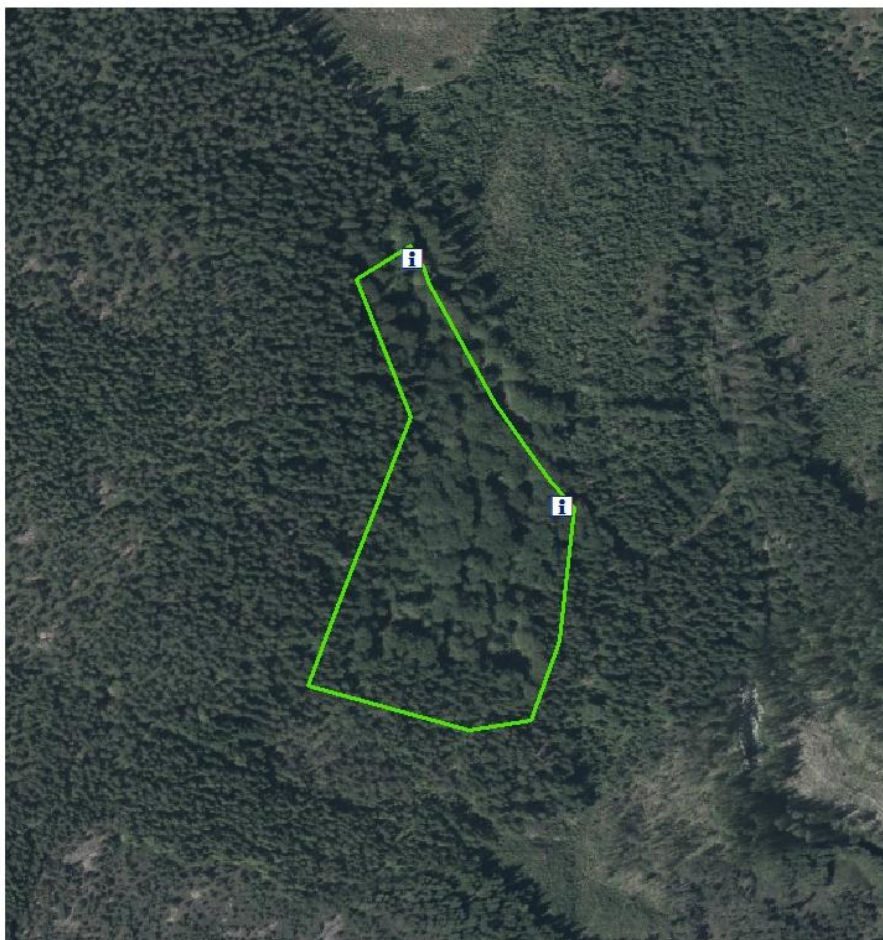
³ Myrskyddsplan för Sverige - huvudrapport över revidering 2006 (Naturvårds-ver-
kets rapport 5667)

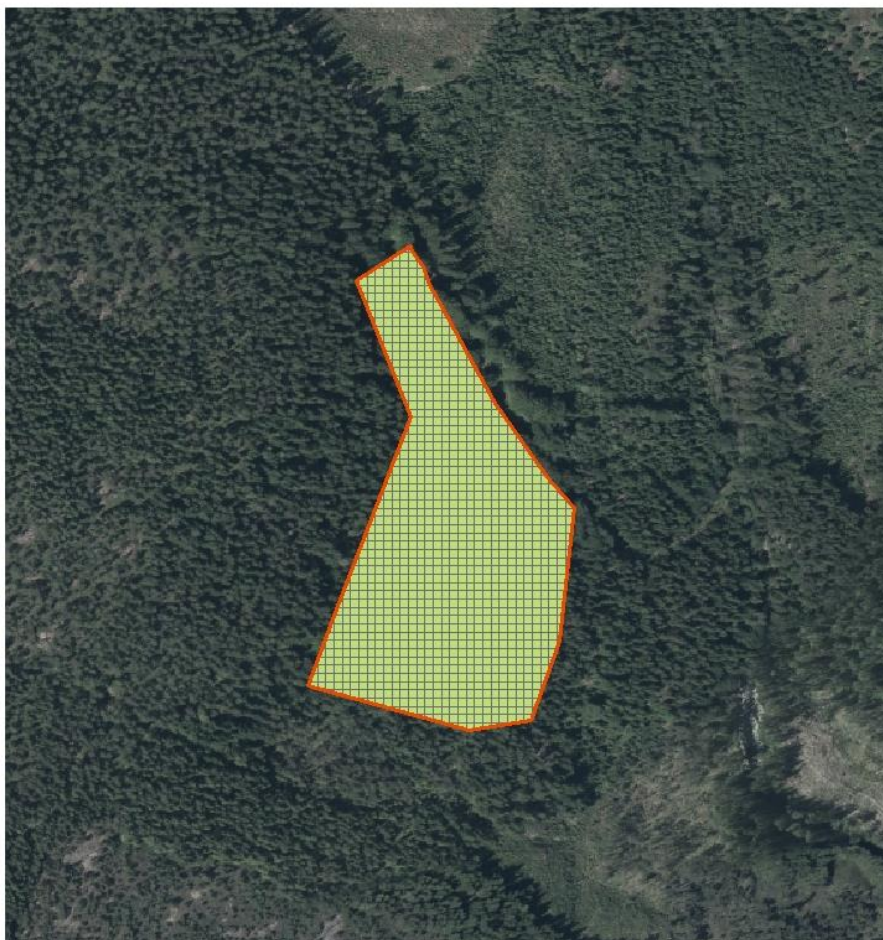
Markslag och Naturtyp	Areal år 2016 (ha)	Måareal (ha)
Lövskog: Ädellövskog ¹	2,9	2,9

Tabell Natura2000 habitattyper

Tabell 3: Förekommande Natura 2000-habitat

Kod	Natura 2000-habitat	Areal år 2016 (ha)	Måareal (ha)
9110	Näringsfattig bokskog	2,9	2,9

Bilaga 3, Naturtypskarta
Natura 2000-området Vågsäter bokskog
Munkedals kommun

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

 Natura 2000 område 9110 - Näringsfattig bokskog

Skala (i A4): 1:3 000

0 100 200 Meter

Illustrationskarta till skötselplan för
naturresevatet Vågsäter bokskog
Tillhör Länsstyrelsens beslut
datum, dnr

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Bilaga 4. Skyddsvärda träd som inventerats inom naturreservatet är markerade med punkter. Inventeringen gjordes 2005.